

НАПРЯМ 6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ, ПРАВА, УПРАВЛІННЯ ТА ВРЯДУВАННЯ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-23>

Акула К. Ю.,

*аспірантка кафедри філософії, публічного управління та соціальної
роботи Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

З 24 лютого 2022 року в Україні діє період воєнного стану, юридичним підґрунтям для якого є Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Відповідно до подій у країні відбулись і зміни у системі роботи органів місцевого самоврядування, зокрема у взаємодії з військовими адміністраціями, тимчасовому призупиненні можливостей волевиявлення, запровадженні спеціальних процедур прийняття та звільнення посадових осіб тощо. Серед стратегічно важливих напрямів, на які має бути орієнтована діяльність органів місцевого самоврядування у повоєнний період є: відновлення виробництва; відновлення ушкоджених або зруйнованих інфраструктурних об'єктів; відновлення кадрового потенціалу; активізація участі населення у суспільному та політичному житті громади; забезпечення якості освіти та реалізації права на рівний доступ до неї; підтримка належного функціонування сфери соціального захисту населення.

Від початку повномасштабного вторгнення в Україні за попередніми підрахунками було зруйновано майже 500 великих та середніх підприємств як державної, так і приватної форм власності. При підрахунку збитків мова йдеться не тільки про грошову вартість будівель та обладнання, але ще й про робочі місця, втрачену вигоду та несплачені податки. Питання, які постануть перед органами місцевого самоврядування у повоєнний період, будуть пов'язані з прийняттям рішення щодо необхідності відновлення даного підприємства, залученням інвесторів, відновленням трудового потенціалу. Так, ряд авторів наголошують на тому, що питання буде залежати від масштабу завданої

шкоди та пропонують розглянути вже зараз питання щодо розвитку секторів, які засновані на інтелектуальній праці (ІТ сектор, інформаційні технології) [2].

Відновлення житлового фонду, транспортної системи та інфраструктурних об'єктів. Згідно звіту KSE Institute ще на 2023 рік найбільшими секторами, які постраждали від ведення воєнних дій є житловий фонд, заклади освіти, транспортні мережі (дороги, аеропорти, морські порти, залізнична інфраструктура тощо) [6]. Як зазначають дослідники (К. Мануїлова, В. Моторний, О. Нелюб), значні зрушення у даному напрямку точно не відбудуться до завершення військового конфлікту, а до того часу самі системи потребують донорської допомоги для попередження погіршення ситуації [5, с. 223–224].

Зменшення кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування пов'язане з процесами еміграції населення та його мобілізацією. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, близько 6,5 мільйонів осіб з України шукають прихистку в інших державах. За попередніми розрахунками, якщо вони не повернуться до країни після завершення бойових дій, то це буде означати зниження ВВП країни на 7% [8]. І це переважно працездатне населення, значна частина якого має вищу освіту.

Наразі внаслідок війни відбувається активізація залучення населення до суспільного та політичного життя громади. Представники деяких соціальних груп (жінки, молодь та ін.), які традиційно відзначались низьким рівнем політичної активності, зараз демонструють високий рівень включеності до суспільних процесів. Так, згідно звіту Global Gender Gap Research за 2023 рік, Україна за останній рік суттєво поліпшила ситуацію у сфері залученості до політичного життя: якщо у 2022 році вона посідала 100 місце зі 146 країни, які входять у дослідження, у то 2023 році – 87 місце [1, с. 355].

Колектив авторів (М. Верголяс, О. Верголяс, О. Брантова) зазначає, що система освіти у період воєнного стану отримала нові завдання, серед яких безпека освітнього простору та контроль за його дотриманням (що також входить у компетенцію органів місцевого самоврядування), підтримка учасників навчального процесу (що ставить питання про наявність фахівців відповідного профілю), відновлення мотивації до навчання та здобуття освіти та її отримання [3, с. 204]. За результатами міжнародного дослідження PISA, опублікованого у грудні 2023 року за результатами першого року війни, рівень базових знань серед українських школярів погіршився, що суттєво відображається на їх здатності здобувати нові знання та якість підготовки як майбутніх фахівців [7].

Зазнала трансформацій і традиційна для сфери місцевого самоврядування система надання соціальних послуг. За зазначенням К. Дубич, найбільш руйнівного впливу зазнали три категорії громад: громади,

які знаходяться на окупованих територіях України; громади деокупованих територій; громади, яка знаходяться на підконтрольній території, але зазнають регулярних наслідків ведення бойових дій [4, с. 87]. Питання, які потребують вирішення, є комплексними: це фізична руйнація приміщень; втрата документів; нестача фахівців; зростання кількості осіб, які потребують допомоги та ін.

Отже, пріоритетні напрями роботи органів місцевого самоврядування у повоєнний період є нерозривно пов'язаними зі збитками, завданими російською агресією країні: це сфери виробництва, освіти, соціального захисту та питання, пов'язані з відновленням трудових ресурсів та трудового потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Global Gender Gap Report 2023. World Economic Forum. Cologny/Geneva, Switzerland. 382 p.
2. Ащеулова О., Донець Д., Остропольська Є. Залучення інвестицій у повоєнну відбудову України: можливості та виклики. *Академічні візії*. 2023. Випуск 25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/756/713> (дата звернення: 01.03.2024).
3. Верголяс М., Верголяс О., Брантова О. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти*. 2023. № 3. С. 201–208.
4. Дубич К. В. Сучасні проблеми забезпечення соціальними послугами населення громад в умовах війни. *Соціальна робота в громаді: сучасні виклики та перспективи розвитку* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 березня 2023 року) / за заг. ред. проф. О. О. Осетрової. Дніпро, ДНУ імені Олеся Гончара, 2023. С. 86–90.
5. Мануїлова К., Моторний В., Нелюб О. Організаційно-правове забезпечення функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2023. № 1(84). С. 219–224.
6. Прямі збитки від агресії РФ за час повномасштабної війни сягнули \$150 млрд – KSE Institute. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/926793.html> (дата звернення: 01.03.2024).
7. Результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rezultati-mizhnarodnogo-doslidzhennya-yakosti-osviti-pisa-2022> (дата звернення: 01.03.2024).
8. Скільки біженців хочуть повернутися в Україну через 2 роки війни: опитування ООН. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3414/skilki-bizenciv-hocut-povernutisya-v-ukrainu-cerez-2-roki-viini-opituvannya-onn> (дата звернення: 01.03.2024).